ქვირა, 7 ივნისი 1915 წ. ფასი 10 კაპ.

როგორ. იბრძოდა საქართველო ძველათ

სამშობლოს აღორძინება.

„...ქართველ ხალხის ბუნებრივ საახალშენო ტერიტორიად ის პროვინციები უნდა ჩაითვალოს, რომელიც აყვავების ხანაში და შემდეგშიაც ჩვენ სამშობლოს ეკუთვნოდა...“.

„...ჩვენი მისწრაფების ლურსმანი საქართველოს საზღვრების აღდგენაა...“.

„...ფსიხოლოგიურად შემოვიმიჯნოთ თავი ჩვენი და ნივთიური ზღუდე გარშემოუდგათ ჩვენსა ქვეყანას...“.

გაზ. „საქართველო“, № 1.

მოხსენების არსებით მხარეს ყველა ემხრობოდა, რადგან პრინციპი მოხსენებისა უდაური და ყველასათვის მისაღები იყო:

— უნდა აღდგენილ-იქმნას საქართველოს ისტორიული საზღვრები, აკვანი და საფლავი ქართველი ერისა, და გარეშემოიზღუდოს ზღუდითა ნივთიურითა და მიჯნითა ფსიხოლოგიურითა ჩვენი ქვეყანა.

ეს ყოვლად სამართლიანი პრინციპი, რა თქმა უნდა, ერთხმათ მიიღო ყველამ; დავა მხოლოდ იმან გამოიწვია, რომ მომხსენებელი ძალიან ვიწროთ ფარგლავდა საქართველოს ისტორიულ საზღვრებს, თითქოს ეშინოდა, ერიდებოდა, ან ეხათრებოდა ვისიმე:

— „ჩვენ უნდა ვიხელმძღვანელოთ ქართველთა სხვა და სხვა ტომები, სახელდობ: 1) მოსკები ანუ მესხები, 2) ტაბალები ანუ თუბალები, 3) კასკები ანუ კოლხები, 4) მოსინიკები ანუ ჭანები, 5) მაკრონები ანუ მეგრელები, 6) ქალდუელები ანუ ქართველები, 7) აფხაზები, 8) სვანები, 9) ალბანელები და სხვანი. გამოვიკვლიოთ მათი ბინადრობის ადგილები, აღვიდგინოთ, ე. ი. დავიპყრათ ეს ადგილები და შემდეგ გარეშემოვიმზღვარნეთ მზღვარითა ნივთიურითა და მოაჯირითა ფსიხოლოგიურითა!...

ასე გაათავა ს. კ—იამ თავის შინაარსიანი მოხსენება.

სიტყვა რ. გაბაშვილმა აიღო და სთქვა:

— მომხსენებელსს წინადადებას საფუძვლით ვღებულობ ისე, როგორც ძალზე მშიერი კაცი, რომელსაც მთელი პური ვერ გააძღებს, პურის ყუითაც იოლათ წავა. ვის ეკრძალება მომხსენებელი? თუ მხოლოდ იმას დაკმაყოფილდით, რასაც მომხსენებელი კმაყოფილდება, საქართველოს საზღვრებში მოექცევა: მხოლოდ ამიერ-კავკასიის ყველა გუბერნიები და ოსმალეთის რამდენიმე ვილაიეტი (შუა მდინარესაც აქ ვანგარიშობ)!.. რად ავიწყდება სპარსეთის ტერიტორია, სადაც 100 ათასზე მეტი ჩვენი თანამემამულე ცხოვრობს? სად არის პირინეის ნახევარკუნძული, სადაც ბასკები ანუ იგივე მოსკები, ე. ი. მესხები და იბერიელები ცხოვრობენ? გულუხვობამ კინაღამ დაგვიღუპა საქართველო, ეს კარგად უნდა ახსოვდეს პატივცემულ ს. კ—იას და ცოტა ხელმომჭირნეთ მოიქცეს, მით უმეტეს, რომ ჩვენ სხვისას როდი ვითხოვთ რასმე, არამედ ჩვენი გვინდა მხოლოდ შევინარჩუნოთ!...

შემდეგ მ. ად—ლი წამოდგა. ამ ორატორის აზრით აუცილებლივ საჭირო იყო ბალკანეთის შემოერთება; ეს ტერიტორია დღესაც ჩვენ მამაპაპათა ძვლებით პოხიერდება და სისხლით ირწყვის, რადგან ალბანელები, რომელთაც ამ კუნძულის ნაწილი უჭირავთ ქართველების წინაპრები არიან. გარდა ბალკანეთისა სამართლით ჩვენ გვეკუთვნის კუნძული „სიცილიაც“. ნუ თუ სახელი ამ კუნძულისა საკმაოთ არ ამტკიცებს, რომ იგი ქართულია და და ქართველებს უნდა დაუბრუნდესო!

საქმე რომ კენჭის ყრაზე მიდგა, ოპონენტების აზრს თვით მომხსენებელიც მიემხრო და გადაწყდა, საქართველოს ტერიტორიათ, გარდა მომხსენებელის მიერ ნაჩვენებ ადგილებისა, ჩაითვალოს: ბალკანეთი, პირინეი, სიცილია და ფერეიდანი.

—

ზემოხსენებულ ისტორიულ საზღვრების აღდგენა მეტად ადვილი საქმე გამოდგა.

პირველათ ოსმალეთს მიმართეს და წარუგზავნეს ერთი მეგობარ კავკასიელ მაჰმადიანთაგანი, რომელიც წარსდგა ხონთქრის წინაშე და სთქვა:

— მაჰმადიანთა გულწრფელი მეგობრები, საქართველოს უუკეთილშობილესნი და უშიშარნი შვილნი, სამართლიანათ მოითხოვენ თავიანთ მიწა-წყალს...

— კმარა! არ გაათავებინა ხონთქარმა და იქვე ჩამოუჭრა მთელი ჩრდილო მცირე აზია და მესოპოტამია...

შემდეგ ალბანელებს შეატყობინეს თავიანთი განზრახვა.

ალბანელები სიხარულით ცას ეწიენ და შემოთვალეს: გინდათ—ჩვენ გადმოვსახლდებით მანდა, თუ არა და—ერთი მმართველი ანუ მთავარი გამოგვიგზავნეთო.

ქართველებმა ისევ მთავრის გაგზავნა არჩიეს.

ალბანეთის მთავრათ სრულიად სამართლიანათ, გვარიშვილობისა და წარჩინების მიხედვით, სამსონ დადიანი დაადგინეს, ჩასვეს სამეფო იახტა „ფასკუნჯი“ და ბალკანეთისაკენ გაამგზავრეს დიდი ზეიმით.

— გაუმარჯოს ალბანეთის მთავარს, სამსონ

პირველს!—დაიჭექა ნაპირზე შეგროვილმა ხალხმა, როცა გემი ის იყო ხმელეთს წყდებოდა.

— გმადლობთ, ქართველნო! როგორც ქართველი მამულიშვილი, მე ვამაყობ და მიხარიან, ალბანელების, ე. ი ჩვენი წინაპრების, მმართველობა რომ მარგუნა ბედმა და ჩემს სამშობლოს რომ ვტოვებ, მხოლოდ პუბლიცისტური მოღვაწეობა მენანება!..

— გაუმარჯოს!.. კვლავ იგრიალა ხალხმა. „ფასკუნჯი“ შეურხევლათ მოწყდა ნაპირს და ზღვის სარკეზე გასრიალდა...

ფერეიდანის, პირინეის და სიცილიის შემოერთება კიდევ უფრო იოლი გახდა...

საქართველოს ყველა ისტორიული საზღვრები რომ აღადგინეს, შემოქმედებითი მეშაობას მიჰყვეს ხელი.

უპირველესი და ყველაზე საყურადღებო საგნები იყო: 1) „ფსიხოლოგიურად შემომიჯვნა თავისა თვისისა და 2) ნივთიურ ზღუდის გარეშემოდგმა თავიანთ ქვეყნისათვის“.

ამ ორ საგანში უფრო საჩქარო და საადვილო მეორე იყო.

ამიტომ თავდაპირველათ საქართველოს მეტროპოლიას ნივთიური ზღუდე გარეშემოუდგეს ე. ი, მთელ ახალ-აღდგენილ ტერიტორიას გურგანის ზღვიდან ვიდრე პონტამდე და კავკასიონიდან ვიდრე ეფრატამდე ირგვლივ ურყევი და თვალუწვდენი გალავანი შემოარტყეს და გარდუვალი თხრილი შემოავლეს.

შემდგომათ ნივთიურ ზღუდის გარეშემოდგმისა საჭირო იყო ფსიხოლოგიურათ შემომიჯვნა ქვეყნისა. ხოლო, ვინაიდან ფსიხოლოგიური მიჯნა რთული ცნებაა და შეიცავს რელიგიურს, ზნეობრივს, გონებრივსა და სხვა მიჯნათა ცნებებს, ამიტომ ამ საქმის შესრულებას ნაწილ-ნაწილ შეუდგენ.

ჯერ რელიგიურ შემომიჯვნას მიჰყვეს ხელი.

მართალია, თანახმად პ. მირიანაშვილის გამოკვლევისა, ღვთისმშობელი ქართველი ქალი იყო —შეგრელ თავადის მხეიძის ასული — და, მაშასადამე ქრისტეც, ვითარცა უცოდველათ შთასახული, წმინდა სისხლის ქართველი იყო, ასე რომ საქრისტიანო რელიგია ქართულ ეროვნულ რელიგიათ ჩაითვლებოდა, მაგრამ სხვა ხალხნიცა და ერებიც ხომ აღიარებდენ ქრისტეს სარწმუნოებას! მაშ სადღა იყო მიჯნა ქართველთა და უცხლელთა რელიგიათა შორის! საჭირო იყო ისეთი რელიგია, რომელიც -გარდა იმისა რომ ეროვნული იქნებოდა— სავსებით საკუთარიც ყოფილიყო, ე. ი. არც ერთს სხვა ერს, გარდა ქართველებისა, ეს რელიგია არა ჰქონოდა.

სწორეთ ასეთი გამოდგა ქართველთა წინაპრების სარწმუნოება, რომელსაც სტრაბონი ასწერს თავის გეოგრაფიაში, სახელდობ მთვარის თაყვანისცემა.

ეს წმინდა ეროვნული და სავსებით საკუთარი რელიგია გამოაცხადეს სახელმწიფო სარწმუნოებათ და მთელს ქართველ ერს მიაღებინეს.

ამისდაგვარათ საქართველო კვლავ დაუბრუნდა თავის ძველ ღმერთს, მთვარეს, რომელმაც მიიღო ქართველი ხალხი, როგორც მშობელი მიიღებს შემცოდესა და მონანიებულ შვილს.

რელიგიურათ შემომიჯნვის შემდეგ ჯერი მორალურ თავისებურობის აღდგენაზე მიდგა. აქ ძალიან უშველა ქვეყნის გამგეებს ქსენოფონტემ და ჰეროდოტმა, რომელთა თხზულებებში გაკერით მოთხრობილია ქართველთა უძველეს ტომების ყოფაცხოვრება. მსგავსათ თავიანთ წინაპრებისა საქართველოს მესვეურებმა სქესობრივი სირცხვილი ცრუ ზნეობათ გამოაცხადეს, სავალდებულოთ აღიარეს წინადაცვეთა და უმიზეზოთ ხტუნაობა და ცეკვა-თამაში.

აკრძალულ იქმნა ყველა აწარსებული ტანისამოსი, როგორც არა ეროვნული (ჩერქეზული —ჩერქეზებისა; ქულაჯა და კაბა—პოლონელთა ტანისამოსთან მსგავსების გამო, გურული —მავრიტანულსა ჰგავს) და შემოიღეს იმავ ქსენოფონტესა და ჰეროდოტის მიერ აღწერილი ჩაცმა-დახურვა და სამკაულები.

გამოქვეყნდა ბრძანება, რომლის თანახმად მამაკაცებს ზურგისა და მკერდის კანზე ფერადი წამლებით სხვა და სხვა სახეები უნდა გამოეხატათ, წელნი ნადირის ტყავით შეერტყათ, თავს ხის ჩაფხუტები დაეხურათ და იარაღათაც ძველი ეროვნული იარაღი—15 წყრთიანი შუბები, დაწნული ფარები და რკინის ცულები—აეხსათ.

მაგალითი თვით მესვეურებმა მისცეს ხალხს და პირველათ ესენი გამოეწყვნენ ახალ ეროვნულ ტანისამოსში. მშვენიერი სანახავები იყვენ ტანდასურათებული, ჩაფხუტ დახურული და ოთხ-ოთხ საჟენიან შუბებით შეიარაღებული ს. კ—ია, რ. გაგაშვილი, დ. კასრაძე და მ. ად—შვილი. რაღაც პირველ ყოფილ მამაცობასა და აღტყინებას გამოჰხატავდა მათი სახის მეტყველება და სხეულის ახოვანება...

დასასრულ საჭირო იყო დედაენის განწმენდა და გასუფთავება.

არა თუ მეოცე საუკუნის ქართული, რუსიციზმებითა და პროვინციალიზმით წარყვნილი, თვით რთსთაველისა და კიდევ უფრო ძველ კლასიკოსთა ენაც არ იყო წმინდათ შენახული.

სპარსულის, ბერძნულის, ლათინურის და სხვა სიტყვების სიმრავლე ქართულ ლექსიკონში, სომხურის უცილობელი გავლენა და თვით ის მეცნიერულათ დასაბუთებული ფაქტი, რომ ქართული ენა სომხურიდან წარმოსდგებოდა, საკმაო საბაბს იძლეოდა, რათა ჩვენ დროში ქართულათ აღიარებული მეტყველება ანტიეროვნულათ გამოეცხადებინათ და ბეჯითსა და დაუღალავ შრომას შესდგომოდენ, მოსვაინიკების, ტუბალებისა და სხვა ძველის-ძველ ტომთა დიალექტების აღსადგენათ და შემოსაღებათ,

ძველი ლურსმული წარწერების წაკითხვამ და მეცნიერულმა შესწავლამ ბრწყინვალე ნაყოფი გამოიღო და სავსებით განახლებულ იქმნა ენა, რომელსაც ჩვენი წინაპრები ქრისტეს წინ XX საუკუნეში ლაპარაკობდენ.

აი, ეს ენა გამოცხადდა სახელმწიფო ენათ, ყველასათვის სავალდებულოთ, ნაცვლათ ცრუ-ქართულისა, რომლის ლაპარაკი კანონის ძალით სასტიკათ აიკრძალა.

ამით დასრულდა საქართველოს ფსიხოლოგიურათ შემომიჯნვა.

ასეთი ბრწყინვალე დაგვირგვინება ეროვნულ აღორძინების საქმისა დიდებულ საერო დღესასწაულებით აღინიშნა: საქართველოს ყველა დაბა-ქალაქებში და სოფლებში ახალ მთვარიან ღამეებში საუცხოო კოკონები ენთოო. ამ კოკონებს გარს ეხვივნენ გატიტვლებული მოფერხულეები და მთელ ღამეობით ცეკვა-თამაშით და ჟივილ-ხივილით უტრიალებდენ მოგუზგუზე ცეცხლს მოწყალე ღმერთის, მთვარის, სადიდებლათ.

ერთად ერთი ქართული გაზეთი, „ერთობილი ქართლის“ ნებისა და სურვილების გამომხატველი, „საქართველო“, რომელიც, რა თქმა უნდა, აღორძინებულ ქართულათ სწერდა ლურსმული ნიშნებით, სხვათა შორის აღნიშნავდა შემდეგს:

„... პრწყლმინტყვეფ ქშინჭ ბრღლუზჟუ რევაზყლაპ ცლონჯღიდმ, სპრდონპლინძ ვრქჭოტ ფხ... დკვსრერძ მხადშვილჩ შიჭლაბ ლახუბრწმენჭ. ლაკრჭიმ ჭყლუპ, ფეჰე, ფეჰე!“.

თაგუნა.

P. S. თუმცა ამ ჟამათ აღორძინებული ქართული ყველას ესმის, მაგრამ მაინც ვთარგმნი ამოწერილ სტრიქონებს: „დღესასწაულის სახსოვრათ (ზემოთ აღნიშნულ დღესასწაულზეა ლაპარაკი) რევაზმა ლოყებზე წითელი კნუტები დაიხატა, ს. კ—იამ ბრინჯაოს რგოლი გაიყარა მარცხენა ნესტოში, დავ. კასრაძემ და ად—ლმა საყურეები დაიკიდეს. ჩვენო სამშობლოვ, წინ, წინ!“.

თ—ნა.

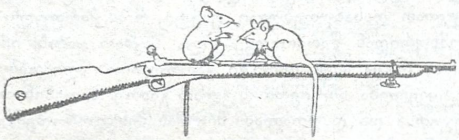

პოეტი და კრიტიკოსი.

პოეტი და კრიტიკოსი დაძმობილდენ. გაუდგენ გზასა. კრიტიკოსმა უთხრა: მე ლექსს შევთხზავ, შენ კრიტიკა გამიკეთეო. ძალიან კარგიო. კრიტიკოსმა შეთხზა:

„უტეხ ღამით, ულრან ტყეში
ტიტანურად მივაბიჯებ,
ვის არგია ჩემი ღვაწლი,
არ დაგიდევ, არ დავეძებ.
მზის ქსოვილში გავეხვევი,
თავს დავიდგამ კარვათ მთვარეს,
ცისარტყელას ხელში ვიპყრობ,
გავაგიჟებ არე-მარეს.
მოირთვება ზეცა რისხვით,
ბელზებელი გამიწყრება,
მაგრამ ჩემი მტკიცე გული
არ შედრკება, არ შედრკება“.

პოეტმა გააკრიტიკა:

„მას აქეთ, რაც ადამიანმა ლაპარაკი ისწავლა — (ეს დრო კი ისტორიას არ ახსოვს), პოეზიას მხოლოთ ერთი დანიშნულება ჰქონდა: ესთეტიური დატკბობა. ამიტომ ვინც პოეზიაში რაიმე აზრს ეძებს, აშკარათ ამტკიცებს საკუთარ უაზრობას. ეს, რასაკვირველია, იმას არ ნიშნავს, თითქო პოეზიაში აზრის ნატამალი არ უნდ ამოიძებნებოდეს. პირიქით, რაც უფრო პოეტურია ესა თუ ის პოეზია, მით უფრო გრძნობიერი და ღრმა-აზროვანია იგი. ჩვენ მხოლოთ იმის თქმა გვინდა, რომ პოეტის ინტუიცია სხვა არის და მათემატიკური უსულო ფორმულები კიდევ სხვა. ზემორე თქმულის შემდეგ აშკარაა, თუ რა პრინციპით ვხელმძღვანელობთ ჩვენ კრიტიკის დროს. დაუბრუნდეთ ჩვენს ავტორს. პირველივე სტრიქონი გაგრძნობინებთ, რომ თქვენ პირველ ხარისხოვან პოეტთან გაქვთ საქმე. უტეხ ღამით ის ტიტანიურათ მიაბიჯებს ულრან ტყეში. მაგრამ ვალაპარაკოთ თითონ ავტორი: „ვის არგია ჩემი ღვაწლი, არ დაგიდევ, არ დავეძებ“. ამ ტაეპში ავტორმა საუცხოოთ დაგვისურათა თავისი ღრმა ბუნება, რომელსაც თითონ შეუქმნია თავისი მიზანი და მიისწრაფვ-ს მისკენ. ის არავის ემორჩილება და ვერც გადაახვევინებს ვინმე მას არჩეული გზიდან. ეს ტიტანიური მისწრაფება წითელი ზოლივით არის გატარებული მთელ ლექსში: რაც უნდა მოხდეს, პოეტის „გული არ შედრკება, არ შედრკება“. ჯადოსნური მომხიბვლელობით აქვს

დახატული, თუ როგორ ეკავშირება ავტორი ბუნებას: „მზის ქსოვილში გავეხვევი, თავს დავიდგამ კარვათ მთვარეს, ცისარტყელას ხელში ვიპყრობ...“ ჩვენს ღარიბ მწერლობაში ეს პნრველი მაგალითია, რომ ბუნება ასე მძლავრათ ემორჩილებოდეს ადამიანს. უეჭველია, ავტორი ახალ შკოლას ქმნის, ახალ მიმართულებას აყალიბებს. ვის უგალობს პოეტი? რას ემსახურება მისი ქნარი? ის არ არის არც მზის პოეტი, არც მთვარის, თუმცა ორივეს ახსენებს თავის ლექსში. მისი ჰანგი ერთნაირად სწვდება ტყეს და ღამეს, მზეს და მთვარეს, ცისარტყელას და ბელზებელს. ჩვენი ავტორი ტიტანიური პოეტია. ამ სიტყვის უკეთილშობილესი მნიშვნელობით. მაგამ არ შეგვიძლია არ აღვნიშნოთ ერთი ნაკლი, რომელიც ახლავს ავტორს. ეს არის რითმის სიღარიბე. ავიღოთ მაგალითად პირველი ტაეპი. აქ მიწყობილია სიტყვები: „მივაბიჯებ“ და „არ დავეძებ“. ზმნის პირველ პირს თითქმის ყველგან ასეთი დაბოლოვება აქვს ქართულ ენაში: „ვავაფუჭებ“, „გავაოხრებ“, ასე რომ ამ წესით დაუსრულებელი რითმების დაწყობა შეიძლება. ავტორს სხვა ფორმა რომ აერჩია, უკეთესს იზამდა. იმედია, ტეხნიკის მხრით ის თავის ლექსებს მომავალში უკეთ ჩამოასხამს და მით დიდ სამსახურს გაუწევს მშობლიურ ლიტერატურას“.

პოეტმა გაათავა.

— უკეთეს კრიტიკას მეც ვერ დავწერდი, სთქვა კრიტიკოსმა.

— უკეთეს ლექსს ვერც მე დავწერდი, მიუგო პოეტმა.

— არა, ღმერთმანი, ვარგა ჩემი ლექსი?

— მშვენიერია.

— მაშ მოდი მე. პოეტობას დაკიწყებ.

— მე კრიტიკოსობას.

— კრიტიკოსობა ადვილია: აიღე რომელიმე ავტორი და ან აქე, ან აძაგე; თუ გინდა კიდეც აქე კიდეც აძაგე, პოეტობა კი...

— პოეტობა სულ ადვილი საქმეა.

— როგორ? შენ რომ ოლიმპზე ფრენ, მუზებთან საუბრობ, განა ეს ადვილია?

— ადვილია, მაშ რა არის? ჩემი აზრით, პროზით წერა მელექსეობაზე ძნელი უნდა იყოს. ჩვენი ენა რითმების მადანია. აიღე მაგალითათ ძირი „რიალი“ და მიუმატე თავში რაც ქართულში აწბანია,—გამოვა სულ სხვა და სხვა მნიშვნელობის სიტყვა: ბრიალი, გრიალი, ზრიალი, კრიალი, პრიალი, ღრიალი, სრიალი, ტრიალი, ფრიალი, ქრიალი, ღრიალი. ყრიალი, შრიალი, წრიალი, ხრიალი ჭრიალი და სხვა. ჰა, როგორია?

— ბიჭოს, ეგ კარგი მასწავლე! ჩემი ხელობა კი მქონდა, მარა ეგ მელექსეობაც კარგია.

— მალე მოგბეზრდება. ახლანდელ უკულმართ დროში ლექსებს მხოლოთ კრიტიკოსები კითხულობენ, კრიტიკას კი ხმოლოდ პოეტები. აბა რა დახლი დადგება ასეთ ქესატ ხალხში!

— მარ თალია. მაგას უნდა უწამლოთ რამე. ხალხი ახლა წიგნებზე დროს არა კარგავს. არ უნდა შავი ასოების კირკიტით დაიღალოს თვალები, ის რჩეობს ცოცხალი ასოები განსჭვრიტოს და ესთეტიკა დაიკმაყოფილოს. იცი რა? მოდი ცოცხლათ მოვევლინოთ ჩვენ მკითხველებს. პოეტი და კრიტიკოსი ერთათ სცენაზე, ჰა? რას იტყვი, ძლიერ ორიგინალური იქნება.

— მერე რა უთხრათ?

— შენ ლექსი წაიკითხე, მე იქვე გავაკრიტიკებ, ან ორივემ ლექსები წავიკითხოთ.

— ჭკუაში მომდის. ვნახოთ მაინც რა გამოვა.

პოეტმა და კრიტიკოსმა გადასწყვიტეს ლიტერატურულ დილა-საღამოების მართვა.

დარაჯი.

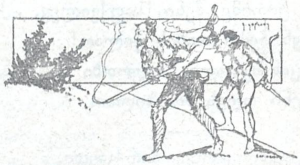

საფქვილეს*)

(მწარე ღიღინი დამშეულისა).

მინდა რომ მოგიღიღინო
ჩემო თიხისა ქილაო!
უკანასკნელი ნაფერთხი
შენი დღეს მოიზილაო;

—

გამოცხვა მშადი კოკორა,
მივირთვით კაი მადითა,
შეზავებული მწვანილით
და ტყემლის შეჭამადითა.

—

გამოძღა მთელი ჯალაბი,
ლხენა დაეტყო კერასა

*) საფქვილე—ფქვილის შესანახი თიხის ჭურჭელია გურიაში.

და აი სწორეთ ასეთ წუთს
კუპიც არ მიშლის მღერასა:

—

შენი ჭირიმე, საფქვილ ევ,
ჩემო თიხისა ქილაო!
უკანასკნელი სიმდიდრე
შენი დღეს მოიზილაო...

—

უკანასკნელი!.. ეგ რა ვსთქვი!
ხვალ რა სამსახურს გამიწევ?
მოგმართავ დიდის იმედით:
მოვალ და სარქველს აგიწევ.

—

ავსწევ და ჩამოვიხედავ:
ვნახოთ, სავსე ხარ ფქვილითა!
ლხენით გარს შემოგხვევივართ
მთელი ცოლი და შვილითა.

—

ჩვენ ვხარობთ... შენც გიხარია...
ლხენა ეტყობა კერასა...
ო, რა ტკბილია ოცნება!
ის მაბედვინებს მღერა...

—

ჭირიმე შენი, საფქვილევ,
შენ ჩემო თიხის ქილაო!
უკანასკნელი ნაფერთხი
შენი დღეს მოიზილაო.

—

გამოცარიელპირქვავდი,
ჩაპირშავებნელდი განაო,
ხვალ ან კვლავ უნდა აგავსო,
ან მკერდს დავიცე დანაო...
ვნახოთ, თუ როგორ აიხსნას
ეს ძნელი ამოცანაო!..

ონისიმე.

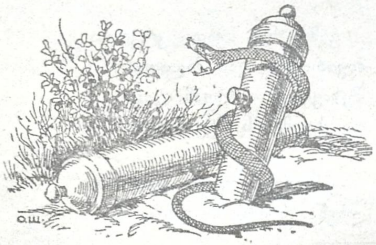

მოზინაკი.

საყოლი.

მრავალნიჭიერი მწერალი ი. გედევანიშვილი „სახალხო ფურცლის“ მე-288 ნომერში ეხება ფრიად საყურადღებო საკითხს ჩვენ მწერალ-მოღვაწეთა მატერიალურ უნუგეშო მდგომარეობისას და სხვათა შორის ბრძანებს:

„თუ ყოველი დაწესებულება ვალად სთვლის უზრუნველ ჰყოს თავისი მოსამსახურე გაჭივრებისაგან, საზოგადოებაც, რომელსაც მწერალი თავის სისხლით და მთელი არსით შექმნილ ნაშრომს სწირავს, ამით ვალდებულია.

ჩვენ გვყავს რამოდენიმე საზოგადო დაწესებულებანი, რომელთაც შეუძლიანთ საერთო ძალით მოუარონ ამ საქმეს“.

მართლაც რომ ჩვენ **გვყავს** ეტნოგრაფიული, სიტყვა-კაზმული, კულტურის მოყვარული, წერაკითხვის გამავრცელებელი და მრავალი სხვა საზოგადოებანი, ხოლო **გვაქვს** სულ რამოდენიმე საზოგადო მოღვაწე და ნუთუ მოვლა ასე ძნელია?

—

საბავშვო მათემატიკა.

საბავშვო ჟურნალ „ნაკადულის“ მეოთხე ნომერში (მოზრდილთათვის) ჩვენი დაუღალავი მოღვაწე ივ. როსტომაშვილი განაგრძობს თავის მეცნიერულ წერილებს: **„ბრძოლა ადაიანისა ბუნებასთან“**. ამ ნომერში ის ეხება **გვირაბებს.** სხვათა შორის ასწერს იტალიასა და საფრანგეთს შორის გამოჭრილ **მონ-სენის** გვირაბს.

„გამოიანგარიშეს, რომ მონ-სენის გვირაბი იქნება სიგრძით 11 ვერსი და შვუდგენ საქმეს ორსავე მხრიდან, გვირაბს გამოჭრა და გამოკვეთა პირველად მძიმედ მიდიოდა. გვირაბის გამოკვეთას შეუდგენ 1857 წელს და პირველ ოთხ წელიწადში მარტო 12 ვერსის გაჭრა მოახერხეს. ასეთ კუს ნაბიჯით რომ განეგრძოთ საქმე, მთელი გვირაბის გაჭრას სულ უკანასკნელი 25 წელიწადს მოუნდებოდენ“.

უნდა გავიგოთ: რა ზომისაა ქართველი მეცნიერის აზრით ევროპიელი კუს ნაბიჯი. პირველ გამომცნობს ჯილდოთ მიეცემა ივ. როსტომაშვილის მეცნიერულ შრომათა კრებული.

—

მოწინავე.

იოსებ იმედაშვილის მოწინავეებმა („თეატრსა და ცხოვრებაში“) სამართლიანად დაიმსახურა ქარ-

თველი ერის ყურადღება. აი რასა სწერს იგი კოტე მესხის შესახებ:

„მკვდარია, ვინც უმოქმედოთ ჰკლავს დღეთა თვისთა. კოტე მესხი კი ასეთი არ იყო.

ყოველი კუნთი მისის სხეულისა, ყოველი მიმოხვრა მისთა თვალთა, სიცოცხლის წყარო იყო".

სამწუხაროთ კოტე მესხს არ ვიცნობდით პირადათ, მაგრამ ჩვენ ყოველთვის განცვიფრებაში მოვყავდით ბ-ნი იოსებ იმედაშვილის თვალთა მიმოხვრას, ყურების გამომეტყველებას, ცხვირის შორს მჭვრეტელობას, შუბლის მკვეთრ მჭევრ-მეტყველობას და პიტალო ენას. ჭეშმარიტათ მრავალნიჭიერი და ენერგიული მოღვაწე გვაქვს ქართველებს.

—

ცოცხალი „ცუდ-ძაღლა" (Чучело).

საყმაწვილო ჟურნალ „ნაკადულის" მე-8 ნომერში (მცირე წლოვანთათვის) ქ-ნი ელ. ანტონოვსკისა სწერს:

„ნინომ (პატარა ბავშვია) ბუჩქი გადასწია და დაინახა ტომარაში რაღაც იძვრის, ბრუნავს, წკმუტუნებს.

— იქ...ება ბავშვია?—ეკითხება ვანო,— ან კურდღელი?

— ძაღლია, გააწყვეტინა ნინომ. გახსენი.

ძლივს გახსნეს თოკი.

მუცელზე ჩოჩვით გამოცოცდა ჩალით სავსე პატარა თეთრი აბურძგნილი ლეკვი, მეტად სასაცილო, მოკლე ფეხებიანი".

ჭეშმარიტათ, რომ სასაცილოა **ჩალით სავსე** ლეკვის მოძრაობა, არა თუ წკმუტუნი. ჩვენ ისე გაგვანებივრა ცხოვრებამ, რომ თანამედროვე ხელოვნებისა და ტეხნიკისაგან აღარაფერი არ გაგვიკვირდება.

—კი.

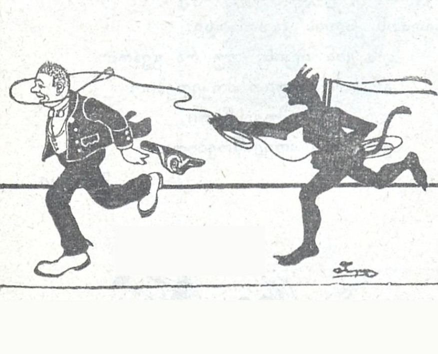

ოჰანეზას ჩივილი

(ვუძღვნი გ. ვანედს)

მე როგორცა ვხედავ ეს ვაინა აღარა თავდება. რა გახდა კაცო, ამისთანა გაუთავებელი მიკვირს უფლის მადლმა! . . . .

. . . .

, ... არა ძმაო, ჩხუბსაც თავისი ანგარიში უნდა. სად ევროპეიწკი ხალხი და სად ჩხუბი! ცილინდ-გალუსტიკიანი კაცი და ჩხუბი!!. აფსუსი არ არის ჩვენი კრივები! აი ლაზათიანი დაზელა და მასაჟი მაშინ იყო. ურაო რომ დაიძახებდენ სულ ერთ საათში გათავდებოდა ანგარიში. ან ერთი სტორონა მაიგებდა, ან მეორე. ამათ გააბეს ფეიქრის ქსელივით და რომ აღარ ათავებენ! აიღე რაღა და მიდი რეშიტელნათ. ან ჰო, ან არა. დააფარე ფათრეთში, რომ თვალებში ელექტრიჩესტვა დაუნთო. დამდგარან მამაცხონებულიშვილები და ტრაბახობენ: კიდევ ერთი სანტრიმენტრი წინ წავიწიეთო. ვაი ჩემი სიყრმე მოკვდეს, თუ ერთი სანტრიმენტრი კი არა ვისაც დავარტყა სულ ერთი ვერსი არ ვარბენინო. აფსუს სად არის საწყალი ძია გიგო! აი, ჩხუბი და კრივები იმან იცოდა. განა თათარს ამდენს ალაპარაკებდა?! განა რა გახდა ეს დარდნელი! დიდი, დიდი სულ ორ-სამ საათში გაარღვევდა, ისეთი ვაჟკაცი იყო ის ცხონებული. ეხ, მახლას! არა, კაცო ეს იტალიანწკი გოსუდარსტვა დროზე მაინც გამოსულიყო. იძახიან ვაჭრები დასახრჩობი ხართო, შაქარი გააძვირეთო. ქრისტიანო, ამოტოლა გასუდარსტვა მთელი წელიწადი ევაჭრა ავსტრიის ხელმწიფეს და უნდოდა რაც შაიძლება მეტი აეწაპნა. ასწია იმ კაცმა და საითაც ხეირი ნახა იქით გადავიდა, თუ კი ცელნი გასუდარსტვა თავის მოგებას ეძებს, რა დიდი საქმეა რომ ვაჭარმა გირვანქა შაქარზე ხუთი-ექვსი შაური მაიგოს! მე რომ ერთი ორი შაური მეტი ავიღო ის უფრო მადლი არ არის! გასუდარსტვას რათ უნდა მოგება ისეც ბევრი ფულები აქვს. ამ ჩვენ გაზეთის მჯღაბნელებს სულ ვაჭრები აკერიათ პირზე რაღა! მთელი გაზეთები ვაჭრების გინებითაა სავსე. ამისთანა ალებულ ფულს გემო აღარა აქვს უფლის მადლმა! ორ შაურს საქონელში ვიგებ და სამი თუმნისასა მლანძღაშენ. ადამიანო, ძვირათ ვყიდულობ, ძვირათ ვყიდი, მაშ რა ვქნა! აი ვაინა

გათავდეს, საქონელი გაიაფდეს და პირძაღლი ვიყო თუ მეც იაფათ არ გავყიდო, მაგრამ ეს ვაინაც რომ აღარა თავდება! ვნახოთ ეს იტალიანწკი გასუდარსტვა რა ვაუკაცობას გამაიჩენს. ალბათ იზამს რასმეს. რა ვიცი ერთი წელიწადია პროგატავლენია აქვს და ირთვება ოქროყანელი პატარძალივით და ნეუჟელი უნარს ვერ გამაიჩენს! პამეტნიკებს ძალიინა სთლიან და ნეუჟელი ქვის დამმტვრევი ხალხი კაცებს ვერ დაამტვრევენ! ვნახოთ რა იქნება!

გოგია.

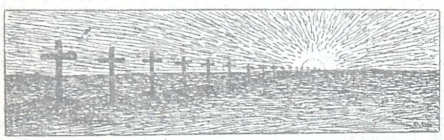

ბედის წერა.

ერთხელ გლეხმა გზაში ნახა
მკვდარი კაცის თავის ქალა.
ფეხი წაკრა, დამხობილი
წალმა გადმოატრიალა.
    და შენიშნა: შუბლზე ჰქონდა
    მას წარწერა ოთხი ბწკარი
    შინაარსით უცხო რამე,
    საკვირველი, საოცარი.
—„ვაი, უწინ რა ვიყავი,
ვაი, აწ რა ვიქნებიო...
ვაი რასა მოვესწარი,
ვაი, რას მოვესწრებიო“.
    გაუკვირდა გლეხს. ამგვარი
    ჯერ შემთხვევა არ ენახა
    და შემდეგში რა მოხდება
    მის გაგება განიზრახა.
წამოიღო თავის ქალა
და შინისკენ გამობრუნდა
შეინახა იგი ყუთში
და თავის გზას დაუბრუნდა.
    დააფიქრა იგი მწარედ
    რას ნიშნავდა ეს წარწერა;
    ვარესს რაღას მოუმზადებს
    გახრეკილ თავს ბედის წერა?!
განა იგი აღარ კმარა
რომ იქ ეგდო მინდორ-ველათ
უსამარო-უპატრონო,
ყვავ ყორანთა საკორტნელათ?

—

    ამ დროს სახლში გლეხის ცოლმა
    ყუთს ახადა ფრთხილად თავი,
    და შეჰკივლა რა იხილა
    საარაკო სანახავი.
—„გენაცვალეთ რასა ხედავს
ამას ჩემი თვალებიო,
მე რომ ქმარი მღალატობდა
დიდი ხნიდან ვამჩნევდიო.
    მაგრამ სატრფო მოკვდომია
    დარდი ვერ დაუმალავსო
    და მის ქალას სამახსოვროთ
    საგანგებოთ ინახავსო“.
ეგ კი ველარ მოითმინა
ქალა დასწვა, დაანელა
და ფერფლი კი მონახვეტი
ქმარს შემოუნახა ყველა.

—

    რო დაბრუნდა გლეხი სახლში
    გრძელ შარა გზა მორებული,
    კართან ცოლი შეეფეთა
    ძალზე გაკაპასებული.
და როცა სცნა ყველაფერი
გლეხმა, მწარეთ გაეცინა,
სთქვა: „იმიტომ მოვიტანე
განა მე ეს ძვალი შინა,
    რომ ჩემს სახლში მომხდარიყო
    ბედის წერა გამხმარ ქალის,
    და მეც მსხვერპლი გავმხდარიყავ
    მიზეზიან მტარვალ ქალის?
ვაი ამა სიბერის დროს
რაგვარ ცოდვას წავეკიდე.
მკვდარიც უნდა მოელოდე
ხიფათს ქალის გადამკიდე.
    და ვინ იცის, თუ რა გვარი
    აწ სიკვდილით მოკვდებიო
    ვაი, რასა მოვესწარი,
    ვაი, რას მოვესწრებიო„.

ჭაბუკი.

ფრანც-იოსები. - მეგობარო, მოსჩანს რამე?
ვილჰელმ II. – მგონი იმ სატურნზე კი უნდა ცხოვრობდეს ვინმე. ხვალვე ომს გამოუცხადებ.

„დესეტნიკის“ დღიური

დამლევი მარტი.

ასე იცის ცხოვრებამ, აბა! 1906-ში მე კაი ბიუს მეძახოდენ აფხანაკები; თფილისში რომ გახლდი კნიაზ ამილახვართან ლაქიათ, მეც ქე მივარტყი ზაბასტოვკა იმ ჩემ ხაზეინც. მაგრამ მოგახსენოთ, თქვენ ხარ ჩემი ბატონი, მაშინდელი ქკვა სიგიჟეთ მიმაჩნია და აბა სულ გიჟათ ხომ არ უნდა ვიარო?.. დღეს ავდექი და გაშიშტრიქინებული თხოვნა მივართვი ბატონ პოლის მინისტერს ეგება გოროდოვობა მიბოძოს...

6 აპრილი.

დღეს მიმიღეს სამსახურში, და დღეს შეამკეს ჩემი შუბლი ლავაშისხელა აპრიალებულ აბჟყვიალებულ კაკარდით. დღეს პირველათ გამგზავნეს სადარაჯოთ ზემო საფიჩხიისაკენ. კუპრივით ღამეა, ცა დედაბერივით შავებში ჩამსხდარა, ბნელ ქუჩებში ფარნის ბოძები საფრთხობელასავით დაყუდებულან და ალაგ ალაგ, ფუ, ფუ, ფუ, რა მყრალი ძორის სუნი სდის, ადამიანს სუნთქვა უძნელდება; იქით ერთ ალაგს ტბაში, ბაყაყებს კონცერტი გაუმართავს, „ყი-ყი-ყი-ყუა, ყი-ყი-ყი-ყუა“ — იძახიან და ერთ უშველებელ ამბავში არიან. მე ერთ ალაგს რომ ველარ გავძელი ქუჩას დაუყევი. ბიჭოს რაღაცა რბილ საგანს წავებორკე და კინალამ თხლეშა გავადინე.... ეს რა ამბავია? — გავიფიქრე უცბათ და „სპიჩკა“ ავანთე, უუ დაგლახვროს ღმერთმა, მკვდარი ძაღლი... ეს უსათუოდ ამ ღამეში შამოშაპარეს, რომ დაღამდა მაშინ გადმოუთრევია ვიღაცას, მარა, ერთი შემეხედა იმისთვის, იმას შევადურაკებდი რიგიან პირიანად... მაგრამ რა გინდა რა, ეს დასაქცევარი ქუთაისი მართლაც უპატრონოა; ქალაქის ღლასნები და სანიტარები მარტო ბულვარდს უვლიან გარეშემო.

8 აპრილი.

ამ ხნის განმავლობაში, ჩემთვის არაფელი შესანიშნავი მომხდარა. დღეს ნაშვადღევს კი რავარც იყო, ორი საათის ძილი მომანიჭეს, მარა ხელათ წამომაბუზურეს; არიქა „პაჟარია, პაჟარიო“, წამოვარდი, ნამძინარები სით გავბოდი არ გამეგებოდა... აქეთ, აქეთ, ვიღაცა ყვირის მოსახვერში, და მეც იქით დავეშვი... ოო, დიდი ცეცხლია ორ სართულიანი სახლი იწვის, ახაბაკებული ხალხი ბაღლინჯოებივით დაფუნდრუკობენ, ჰა, მოვარდა „პაჟარკამანდაც“; მოაწინწილეს ერთი ბოჭკა წყალი, ფშუკ, ფშუკ, ფშუკ, და წყალი გამოილია. და რამდი მეორეთ მოიტანდენ ცეცხლი მთლათ შამოეპუწურა. როდესაც მთლათ დეიწვა და დეიფერფლა, ერთი ბოჭკა წყალი დაასხეს ორ ხის ბოძს და რავარც იყო გადაარჩინეს.

11 აპრილი.

ეს დღე, თქვენ ხარ ჩემი ბატონი, ჩემისთანა ჯიბე გაბრილატებულისათვის სწორედ სადღესასწაულოა; საღამო ხანს მოგეხსენებათ, პოსტზე გახლავარ... „ეს საღამო პოეტურათ რომ აგიწეროთ, ასე დევიწყებ“. ცა, თეთრი მეჭეჭებით გაივსო, ქუჩებში „ფაიტონები“, „ქებაძის“ სისტემაზე დატრიხინობენ. ბაყაყები ჩვეულებრივ კონცერტს მართავენ, საღამოს ნიავი ხანდისხან, ოდნავ გაყნოსიებთ სხვა და სხვა ძორისა და შმორის სიმყრალეს.

აგერა ერთი ვიღაცა ცხენს მოაგივლებს, და დაძახება ვერ მოვასტარი კინალამ „ტროტუარებზე“ გადამთელა. — ეი, შენ რა ამბავია, ამის თქმა და ჩემი ტლაპოში გადავარდნა ერთი იყო; ვაი დედიჩემის ღმერთს, შენი თავი ჩამაგდებია ხელში, და ცხრა კეც ტყავს აგაძრობ ზურგზე, შე დურაქო, შენა... მაგრამ რას იზამ რა, ფეხდაფეხ ხომ ვერ მიეწევი გაჭენებულ ცხენს. მე გევიწმინდე, „გევიჩისტე“, და ქუჩას დაუყევი, მეფარნემ ერთი ფარანი აანთო, მეორეს ზედაც არ მიუხედა, მესამე ისე აანთო ხუთ მინუთში ფშუკ და გათავდა. მე შორიდან თვალს ვადევნებ; ის შევიდა მედუქნესთან და ნამთი მიყიდა, ვეპლეჩ! ამას პასმატრი! გამოაბუზურე დუქნიდან, ერთი და ორი, ერთი და ორი, ლეკურის ტარი ბარკლებზე. აი შე დურაქო შენა, შენ ნამთს ჰყიდი და ქუჩებს გაუნათებელს ტოვებ, მე აქანა ამალამ კანავოში კბილები უნდა ჩავილეწო, თუ? მალე უჩასტკაში, მალე, თორემ.

— ბატონო, შენგენაცვალე, უკაცრავათ! დაიმანჭა, დაიკრიჭა ქვიტირელ მებოლოკესავით.

— ხმას ნუ იღებ, წინააღმდეგი ხარ გესმის! და ორიც კიდე მივაყოლე.

— შენი ჭირიმე, ბატონო იქ ნუ წამიყვან და...რგვალი მანათიანი ხელში ჩამიდვა. იმე, იმე, ამ გაცეცხლებულ გულზე მალამო არ მომეცხო ეს პირველი საგერში, პირველი სიფთა. ჩქარა ფარნები აანთე, და აწი აღარ გაბედო თორემ... და იქვე მედუქნეს შეუვარდი, როგორ შენ ქურდის ხელის დამცველი ხარ? ჩქარა დუქანი დაკეტე და უჩასტკაში წამო მალე.

იმან ვაპრული ფანდებით დამიწყო „ლათაია“,

მაგრამ ცხელი დღე რომ მივაყენე იმანაც ქე მიჯიბა ერთი მანათი. ამან მთლათ გამამრთელა, სულ დამავიწყდა ცხენის დატაკებაც და ტალახში გასვრაც. თუ აწიც ასე წავიდა საქმე, არა უშავს კაი დოხოდში ვარ.

13 **აპრილი.**

ოხ, რა ღვთის პირიდან შეჩვენებული და ეშმაკის პირიდან წავარდნილი არიან ეს მოწაფეები:

მასწავლებელს, მოსწავლეს,
ჩინოსანს' თუ უჩინოს,
ადათათ აქვთ ყოველ დღე,
მუშტის ძალა უჩვინოს...
არ არჩევენ ბრუნდს, და მართალს,
სიტყვის თქმას არ გაცლიან;
ცხვირ-პირში, რომ გფეთხამენ,
თმა წვერისგან გაგცლიან".

ბულვარდის გვერდზე ისე ვერ დავდგები, რომ ორი და სამი არ დავიჭირო. მართალი რომ მოგახსენოთ, მეც ქე მეშინია მათი; ვინიცობაა ასტავკა, რომ შევიტანო და უიარაღოთ დევიწყო სიარული, მეც ქე მიმბუყნიან სადმე. დღეს სადამოს ბულვარდის გვერდით წესიერებას ვადევნებ თვალს; თხლაშ რაღაცამ გაადინა ჩემს გვერდით; ბიჭოს, ეს რა ამბავია! მოსწავლემ პატივცემულ მასწავლებელს თხლიშა და ღამის მოჩვენებასავით გაჰქრა... მოდი და სდიე იმას...

(დასასრული შემდეგ)

რეკეკე როკოკო.

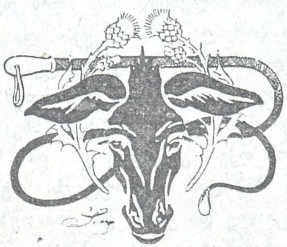

შემთხვევაა ყველაფერი:

(სადღეისო კუპლეტები)

უმიზეზოდ ქარიც არ ჰქრის,
არც ბზუილობს კოღო-მწერი:
რაც ხდება და რაც არ ხდება
შემთხვევაა ყველაფერი.
ეი თქვენ ცოლს, მაგალითად,
წაუცხია ბლომად ფერი—
(მასაც თავის მიზეზი აქვს)
შემთხვევაა ყველაფერი!
ხშირად ნახავთ—ქონაზონთან
დასეირნობს კოხტა ბერი:
(ბერი უქმად ხო არ ივლის?)
შემთხვევაა ყველაფერი.
ვთქვათ ქრთამების მორევიდან
წმინდათ, მშრალათ გამოძვერი
აქაც რამე მიზეზია,
შემთხვევაა ყველაფერი.
დღემდის ჩვენი ეშინოდათ,
დღეს კი ჩვენზე მოდგა ჯერი—
რა ვუყოთ, რომ ესეც მოხდა:
ეემთხვევაა ყველაფერი...
ირგვლივ მტერი გვახვევია—
თავში ურო, ცხვირში კვერი:
არც თუ ამან გაგაკვიროს.
შემთხვევაა ყველაფერი!..

სევდიანი.

სამხედრო მიმოხილველი.

—

ქვეყნის, თუ ჩემი ჭირვ-ვარამით დატვირთული დაღონებული მივდიოდი. წარბი ჩემი დაღუშული იყო და კრიჭა შეკრული. კმაყოფილების ნატამალსაც კი ვერ აღმოაჩენდა კაცი ჩემი სახის ნაოჭებში. გულში სევდის კოკონი*) პრიალობდა.

— ოო, გამარჯობა! კაცო, შენა ხარ? მომესმა უცებ ვიღაცის ხმა.

მოვიხედე, ჩემი ძველი მეგობარი ალმასხან კირკიტაძე. გალამაზებულა, გამშვენიერებულა, ტანზე კარგი აცვია და ფეხზე: ხელში ტროსტი, ულვაშები ვილჰელმის, წვერები ასირიული—თოხის სოლივით.

— საიდან სადაო, წმინდა საბაო! მეკითხება და თან გიჟივით მკოცნის, სიტყვის თქმას არ მაინებებს. მატრიალებს აქეთ-იქით, ხარხარებს.

— სიცხე ხომ არა გაქვს კაცო, დაწყნარდი, ვეუბნები ღიმილით.

აღტყინების წამებმა გაუარა, ცოტა დამჯდარათ დამიწყო მუსაიფი. გამომკითხა ამ მთის, იმ მთის ამბები.

— შენ ჩემი გაჭირვება უნდა იკითხო, რა დღეში ვარ, რა მჭირს!

*) ეს იმ კოკონში არ აურიოთ რობაქიძემ რომ დაანთო. ავტორი.

— რა ამბავია, რა მოგსვლია?

— როგორ თუ რა მომსვლია? გაზეთის სამხედრო მიმოხილველი, ვარ გესმის?

— მერე რა არის აქ ისეთი? პირ იქით, დღეს ეს მოვალეობა ფრიად საყურადღებო და საპატიოა, მასთან საპასუხსაგებიც.

— ისე აშენდა მისი კარავი მე კი ამის რამე ვიცოდე! კაცო, შენ ჩემი გულითადი მეგობარი ხარ და გიმხელ, თვარა სხვაგან როგორ ვიტყვი ამას: რა ვქნა არ ვიცი, პირდაპირ დავიტანჯე კაცი, სირცხვილით ვიწვი. დღეს ვეუბნები მკითხველებს. უთუოდ ასე მოხდება და ასე თქო, ვარწმუნებ, რომ გერმანელები სწორეთ ჩემი დანაწერის თანახმათ იმოქმედებენ, მარა უცებ თავ-ზარ დამცემი დეპეშა მოდის: სულ სხვა გზით წასულან, სხვა ადგილას აწვებიან. ჰო და რას ეუბნები ახლა მკითხველს, რით გინდა თავი იმართლო?

— როგორ თუ რით, შე დალოცვილო,—დასწერე, რომ ჩვენი წერილის შინაარსის გაგების შემდეგ, ჰინდენბურგი დარწმუნებულა, რომ საიდუმლო განზრახვა გაუგეს და ტაქტიკა უცებ შეუცვლია თქო.

— ერთი შენც ამბობ რაღა! ჩემი გამასხარავება მოგინდომებია და ესაა! მაგი რომ დავწერო მერე ქუჩაში გავლა არ გინდა? ჰინდენრბუგამდის როდის მიაღწევს ჩემი მიმოხილვა, კაცო, რას ამბობ შენ?

— შენ, ძმაო, არაფერი არ გცოდნია! რათ არ იცი, რომ შენი და შენისთანების სამხედრო აზრი გერმანიის მთავარ შტაბს სტამბიდან გამოსვლისათანავე აქვს შეტყობილი?

— როგორ, რაფერ?

— კაცო, არ იცი, რომ გერმანიის ჯაშუშებით ავსილია მთელი ქვეყანა? ჩიტი რო ჩიტია, უბრალო ბეღურა, ისიც კი გერმანიის მთავარ შტაბის სამსახურში ითვლება და ყოველ წუთს ცნობებს აწვდის ჩვენს მტერს. ან კიდევ უმავთულო ტელეგრაფები: დაამტკიცე ახლა შენ რომ სადმე შენს ახლო უმავთულო ტელეგრაფი არ არის გაბმული. ხომ ვერ დაინახავ და როგორ უნდა გაიგო.

ალმასხანი ერთობ ჩააფიქრა ამ ამბავმა, ბოლოს სიტყვა შემაწყვეტია; მოხსნა თავი საბუთებს:

— არა ძმავ, შენ როგორც გატყობ ვერ მიხსნი უბედურობისაგან; რო მანახა ის გერმანელები, პირდაპირ შევეამდი ღმერთს გეფიცები! როგორ იქცევიან, როგორ მოქმედებენ! ხან ალთას მიდიან, ხან ბალთას. ომი რო დაიწყო მას აქეთ ვწერ მათ შესახებ და დღემდის ვერ გამიგია მაგათი გეგმა და ვერ მითქვამს გადაჭრით, თუ როგორ მოიქცეიან ხვალ. მკითხველებს კი ვარწმუნებ—სწორეთ ჩემ მიერ ნაჩვენებ გზით ივლიან თქვა. მეტი ორპოფუული მდგომარეობა იქნება?

აქ კირკიტაძემ მაგრათ ამოიხვნეშა და უწინდელის სიცხარით განაგრძო:

— ომი რო დაიწყო, დიდის რიხით გავიძახოდი გაზეთის ფურცლებზე, რომ მსოფლიო შეტაკების ბედი უთუოდ პარიზის კედლებთან გადაწყდება თქო. ვამტკიცე, ვამტკიცე ეს აზრი და... უცებ, დაექცა გერმანელებს ოჯახი, ჩვენებს დაეტაკენ. ერთხანს კიდევ ვიძახე ეს უბრალო თავდაცვაა და მეტი არაფერი თქო, მარა თან და თან ირკვეოდა, რომ საქმე სხვანაირათ იყო და მეც სიტყვა თავდაცვის მაგიერ ჩავამატე „აქტიური“ და გამოვიდა „აქტიური თავდაცვა“. კიდევ ცოტა ხანი და ამის მაგიერ სიტყვა შემოტევა ვიხმარე, თუმც ხანდისხან სიტყის მასალათ ახლაც ვხმარობ ხოლმე, რომ გერმანელ-ავსტრიელებისთვის აღმოსავლეთ ასპარეზზე მოქმედება „ბოლოს და ბოლოს მაინც თავდაცვის საკითხია“. ამასთანავე ბედმაც ხელი შემიწყო: უცებ საზოგადოებაში დაიწყეს მტკიცება, რომ თავდაცვისა და თავდასხმის შორის სრულებით არ არის გარჩევა და ამ ცნებათა განსაზღერა წყლის ნაყვაო.

ეს კიდევ ცოტაა, ახლა უარესათ თავსამტვრევი კითხვები უნდა აშუქო. სიდან შემოუტევენ ნემცები მთავარი ძალებით? სად არის დემონსტრაცია? რომელ ბრძოლას რა მოყვება და სხვა ასეთები. პირველათ ავიღე და ვამტკიცე, რომ გერმანელები ვარშავას ჯიქურ ებდღვნებოდენ და ისე შეეცდებოდენ მის აღებას. ვიძახდი, სხვა გზა ამისთვის არ არის თქვა, გავიხედე და იმ წყეულებმა ავგუსტოვოს ხაზიდან შემოუტიეს. მეც ხელათ ფრონტი ვიცვალე და ეხლა ეს ასპარეზი დავსახე უმთავრესათ: ჩემებურის გატაცებით ვამტკიცებდი, რომ თუმც გერმანელები პრასნიშთან დამარცხდენ, მარა მაინც კიდევ აქ მოაწვებიან და აქედან მოიტანენ იერიშს ვარშავაზე თქო. ავსტრიის ფრონტს კი ამ ხრივ ნაკლებ ყურადღებას ვაქცევთ, იქ თუ შემოტევაზე ვინმე იფიქრებდა როგორ მეგონა. მარა ერთ სრულებით არა მშვენიერ დღეს. იმ წყეულმა ჰინდენბურგმა უბედურება დაუტრიალა. კიდევ კარგი, რომ ამ საშინელმა ომიანობამ მკითხველებს მეხსიერება დაუკარგა და როგორც ვატყობ არავის არ ახსოვს ის, რაც გუშინ მითქვამს... თო-

რემ შენი მტერია კეტით გამომაგდონ რედაქციიდან... აბა, ასეთ დღეში ვარ და შენ კიდევ რაღაცებს მიედებ-მოედები, ასე უნდა მეგობარი?

ერთის მხრით რომ ჩემი მეგობრის მდგომარეობა ჭეშმარიტათ ტრაღიკულათ მეჩვენა, მეორე მხრით მისი საყვედურიც კანონიერად ვცანი და ახლა სხვაგვარათ დავუწყე დარიგება, თანაც მეტი გულწრფელობა და თანაგრძნობის ელფერი მივეცი ჩემს ნათქვამს:

— იცი რას გეტყვი, ჩემო მეგობარო,— ტკბილათ ვუთხარი,—შენი მდგომარეობა მართლაც არ არის სახარბიელო, მარა გულს ნუ გაიტეხ. იმედი გქონდეს. დააკვირდი სხვა მიმომხილველთა აზრებს და შენც ისე მოიქეცი. ნურასოდეს კატეგორიულათ ნურც ერთ აზრს ნუ დაიცავ მაგალითად ასე: იმ შემთხვევაში. . . . . .

. . . . თუ გერმანელები დამარცხდენ და ჩვენი ჯარების უკან შემოვლა ვერ შეაჩერეს, მაშინ ვაი დამარცხებულთ. ნუ გაგვიწყდება, რომ წინ მიმავალ კაცს დიდი სიფრთხილე მართებს: მათს დიდზე არ უნდა დაშორდეს, ტყეში არ უნდა დაიბნეს, საგზალი საკმაო უნდა ქონდეს და სხვა. თუ ყველაფერი ეს აწონილ-დაწონილი აქვთ გერმანელებს, მაშინ კიდევ ჰო, მარა თუ გავიწყებიათ, მაშინ კი შაბაშ მათი საქმე. დიახ, სწერე ამ ნაირათ და მაშინ გარწმუნებ, რომ შენი სინიდისის ქენჯნასაც ბოლო მოეღება. როგორც უნდა ისე გაიგოს მკითხველმა—შენ კი შენი შეასრულე— ერთად უთხარი, ავიცა და კარგიც, დანარჩენი მან იცოდეს. ხაზ გასმით გირჩევ—ყოველთვის დასწერე, რომ გადაჭარბებულ უიმედობას ნუ მიეცემითთქო, ყველა ჭკვიანი მიმომხილველი ასე სწერს და შენც ასე მოიქეცი, გარწმუნებ, რომ არას წააგებ...

— ეეხ, — ამოიკვნესა ალმასხანმა და გამოსამშვიდობებლათ გამომიწოდა ხელი,—ღმერთო მაპატიე, რაც მე ამ ომიანობის დროს სისულელე ვრობე... შენ კი, მეგობარო, სანუგეშო დიდი ვერა მითხარი, თუმც ეს უკანასკნელი რჩევა ჭკუაში მომდის. ნახვამდის.

კირკიტაძის შეხვედრამ სრულებით ვერ შესცვალა ჩემი სულიერი განწყობილება და მე ისევ დაღონებული გავუდექი გზას,

ხუმარიანი.

P. S. მთავარო ეშმაკო! „ხუმარიანის“ ფსევდონიმით მე შენი მათრახის მკითხველები ძველათ არ მიცნობენ. ვიხმარდი ძველ ფსევდონიმს, მარა არ ღირს, რადგან მე ვინცა ვარ შენც იცი და მეც და სხვებისთვის კი რა საჭიროა. იმედია ნებას მომცემ, რომ დღეიდან ამ ფორმით ვიარო შენს სამეფოში.

შენი ხუმარიანი.

მოჩვენება და სინამდვილე

(მაგარ სასმელების აკრძალვის გამო)

სასმელის აკრძალვით,
ჭირ-გამოწვეული,
დიდი, თუ პატარა,
(ლოთობას ჩვეული).
სტიროდა, მოსთქვამდა
ცრემლებით ავადა,
რომ ვეღარ ილოთებს
ძველებურ კვლავადა.
მაგრამ ვინ გასწიროს
ხალხისა იმედი?
მხოლოდღა ცვლილება
მოხდა აქ მცირედი...
პატენტი არ მისცეს...
ან კი რათ სჭირია?
უმისოთ, მალულათ
იმზომათ ხშირია,
„გადაკვრა“, —ქეიფი,
„ჰარალოს“ ძახილი—
დამუნჯდეს ეშმაკიც,
(თუნდ ენა-მახვილი...)
ამგვარათ, მოეწყო
ეგ საქმე საძნელო,
უბრალო გლეხკაცი,
თუ ყოვლად სამღვდელო—
სულ ყველა ქეიფობს,
დღეს უეჭველათა,
ისევე, როგორაც
ომამდე, ძველათა...

ახლათ-მოსული.

ავეტისას აზრი წვიმაზე.

კაცო, დიდი და პატარა გაიძახის, თუ რათ მოდის ამდენი წვიმა ქალაქშიო?

დღე არ გავაო, რომ ვოდოპროვოზ გიგუას კრანივით არ იყოს ეს ოხერი ცა მოშვებულიო.

მიკვირს რაღა ამ ხალხისა; ვაა, რით ვერ მიმ-მხდარა ამ პროსტოი სლუჩის ამბავსა!

ერთხელა შუა ბაზარში ვარ ვრიქულა ყასაბ-თან, ველი ოჩერედს, უცებ ცა მოიღრუბლა...დიდი და პატარა გარბიან, ზოგი დუქანში, ზოგიც სადა. გრიქულას დუქანშიაც რამდენიმე „პოჟოლუსტა“ ყმაწვილები შემოვარდენ.

ისე იყვნენ დასველებულნი, იტყოდით უთუდ მტკვარში უბანავიათ ტანისამოსითაო. დაიწყეს ლა-პარაკი:—ცელი დენ ნუჟნო დომა სიდეთო, ა კაკ ტოლკი ვიიდო გულიატ ნა ულიცუ, სეიჩას კაკ გერმანსკი პული დოჟდიკ ტაკ იდოთო. ეტოთ გოდო ვსო ნესჩასტიე პრინოსო ი ლეტო პლოხიო პრი-შოლო.

ამ ლაპარაკსა ყური კარგად დავუგდე, ერთიც მაგრა გამეცინა, მერე ავდექი და უთხარი:—კაცო რატომ ვერ მიმხთარხართ მეთქი ამასა! იძახით თუ ნასწავლები ვართ, სულ პროსტოი სლუჩის სა-ქმეა, რაღა. კაცო, ეტა ვსიაკი ზნაიტ შტო, ი ნა ტურეცკი გრანიც ინა გერმანსკი გრანიცა ოდნიმ სლოვომ ვეზდე ვაინაა რაღა. პული იზ რუჟიო იზ პუშკი ვსო ნა ვოზდუხ პროსაეტ. ტეპერჩი ოტ ტურეცკი ოტ გერმანსკი გრანიცა ვსო ნებო ტიფი-ლის პრიშოლ.

ახლა კიდევ ეს ოხერი რაღაც ოროპლანები გამოიგონეს, იმან ხო უარესათ გადარია ცა. იძა-ხიან თუ ღრუბლებზე მღლა ადისო, ვაა... შუტკა ხომ არ არის ამოდენა რამეები დაიმაგროს ცამა? ვაჰ, დედა-მიწა ხო არ არის და?!

ცაც სულ ძირსა და ძირს იწევს და სადაც ვაინა არ არის იქითკენ მიდის, ქალაქშიაც ვაინა არ არის და სულ აქ ჩამოვიდა.

ტეპერჩი სკაჟი პოჟოლუსტა ა დოჟდიკ კუდა პოიდით? ნებო ტოჟე ვზიალ და ჩტო დოჟდიკ ესტ ვსო ტიფლის ბროსაიტ.

გაგიგონიათ, ერთი სიტყვაც ვერ მითხრეს იმ ნასწავლებმა. რაკი მე ჩვენებურათ არ მაცვია და პოჟოლუსტობას არ ვიძახი, იმიტომ არავინ ყურა-დღებას არ მაქცევს.

ლევანა.

ვაცხადებთ ზოგიერთების საყურადღებოთ, რომ „მათრახის“ მე-9 ნომერში მოთავსებული გამო-ცანა (გურიისათვის) „ბზიკაძის“ ფსევდონიმით არ ეკუთვნის ბ.ბ. გრიშა და ვასო ჭელიძეებს. ნურა-ვინ დასდებს მათ ბრალს.

„მათრახის“ რედაქცია

ჯოსტა

უიშვილს. ჩვენ თქვენი ლექსის უკანასკნელი ტაეპი მოგვწონს. სახელდობთ:

„მეტი რომ ვთქვა, აღარ ვარგა,
მაგენს ვეღარ გადურჩები
აწ ამის მეტს აფერს ვიტყვი
მიჯობს ეხლა გავჩუმდები“.

აქ ჩვენი ინტერესები შეთანხმდენ.

—

მოხევეს. თქვენი ლექსი: „მოხევეთა გლოვა ალ. ყაზბეგისადმი“ კილოთი ჩვენ ჟურნალს არ შეეფერება, ხოლო შინაარსით დიდებულ მოხევეს.

—

დათიკო მელქაძეს. მიუხედავათ თქვენი სურ-ვილისა არ შეგვიძლია სრულად დავბეჭდოთ თქვე-ნი ლექსი. „პერსიიდან“. მოვიყვანთ მხოლოდ ორიოდ პწკარს:

„ახლა ზაპასის ცოლებო
თქვენ გიძღვნით დიდსა სალამსა...
ღმერთი არც თქვენზე გაწყრება
და არც აიღებს კალამსა...

ჩვენი მეგობრული რჩევაა: მიბაძეთ ღმერთს.

—

მელიკოს შვილს.

„ჯიხაის შამოვეჩვიე
ეშმაკის მოციქულია,
ფშვირიც კარგი მაქ, საამო,
სულ ვერცხლით მოკედილია“.

ჩვენი რედაქცია იზიარებს ჯიხაიშის მწუხარე-ბას, ვინაიდან კარგათ გვესმის რას ნიშნავს თქვენი შემოჩვევა.

—

ოცნებაძეს. თქვენ იწერებით:

„ჩემმა მუზამ სტაცა კალამს ხელი, იერიში მიიტანა ქაღალდზე და გენერალური ბრძოლის შემდეგ დაიწერა ლექ-სი: „ფრთოსანიო“.

ეშმაკმა თავის მხრივ იერიში მიიტანა თქვენს „ფრთოსან“ ლექსზე. გაიმართა სასტიკი ბრძოლა. ფრთოსანმა დაიხია და გამაგრდა წინასწარ მომზა-დებულ პოზიციაზე,—სარედაქციო გოდორში. მდგომარეობა უნუგეშოა.

სნეულთ დასუსტებს სპერმინი

ნებადართულია შინაგ. სამინ. არს. სამკ. საბჭ. მიერ № 9796

ი. ნ. ივანოვის ლაბორატორია მოსკოვში.

თუ თქვენ მოქანცული ხართ ფიზიკური ან გონებრივი შრომით, ნერვები აშლილი გაქვთ, ესა თუ ის სნეულება გჭირთ — **გულს ნუ გაიტეხთ!** სპერმინი მოგანიჭებთ სასურველ დახმარებას. არ შეიძლება მას ვუწოდოთ წამალი სხეულის რომელიმე ადგილობრივ ავადმყოფობისა, არა! ეს არის სრულიად უვნებელი რამ — ეს არის სიცოცხლის ესენცია, ეს არის ძალ-ღონის წარმომშობი. იგი ჰმოქმედობს სისხლის შემადგენელობაზე, გადაახალისებს მას და სწმენდავს მას დაძველებულ მავნებელ ნაწილებიდან. როდესაც სნეულებისა თუ მოხუცებულობისაგან დაავადებულ ადგილას მოჰხვდება სპერმინი, რომელიც ჩვენს ჯანსაღობას სდარაჯობს, მაშინვე იწყებს ნაყოფიერ მოქმედებას დაზიანებულ უჯრედების გადასახალისებლად, აწვდის მას ახალს სისხლს, ახალს ძალას, და სნეულების წინააღმდეგ საბრძოლველ საშუალებასა ჰმატებს. ექიმებმა დაადასტურეს, რომ სათესლე ძაფების გამონაჟური უებარი წამალია: სიბერით გამოწვეულ უღონობისა, სისხლ ნაკლებობისა (ანემია), მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ ნერვების აშლისა, დაქანცულობისა და სქესობრივ უილაჯობისა, დამპალ ციებისა და ჩუკუნების შედეგისა, სიგამხდრისა, სიდამბლისა, სქესობრივი სისუსტისა, წყალმანკისა, გულის სნეულებისა, შაქრის ავათმყოფობისა, ქარებისა, ნიკრისის ქარებისა. **ექიმებისა და ავადმყოფთა აზრი სპერმინის თაობაზე უფასოთ ეგზავნებათ.**

მოითხოვეთ ყველა აფთიაქებსა და საავფთიაქო მაღაზიებში. ფასი — 1 ფლაკონი — 2 მან. 40 კაპ. ფასდადებით ვგზავნით ღირებულების 1/3 მიღებისას, შეიძლება ფოსტის მარკებითაც. მთავარი საწყობი პროვიზ. ახვლედიანის აფთიაქში, თფილისი, გოლოვინის პრ. № 41, დასაკვეთად მიჰმართეთ მთელი კავკასიისთვის წარმომადგენელს **ი. გ. ახობაძეს**, ტფილისი, გოლოვინის პრ. № 41.

მიღებული გვაქვს სამადლობელი წერილები აუარებელ პირთაგან, რომლებიც სრულიათ გამოჯანმრთელა ჩვენმა სპერმინმა, წერილების ნახვა შეიძლება გ. ახობაძესთან.

გოლოვინის პროსპექტისა და სამხედრო ქუჩის კუთხეში

გაიხსნა ახალი აფთიაქი ვარლამ ახვლედიანისა.

ეუფლუნა „**ჩვენი გემო**“ **კვასი**

„ჩვენი გემო“-ს ქარხანა გადავიდა ჩერქეზოვის ქუჩაზე № 38.

კვასი მზადდება პირველ ხარისხოვან მასალისაგან და ნადუღი წყლით. სისუფთავე ქარხანაში საუცხოოთ დაცულია. ამზადებს დიდი ხნის დაკვირვებული და პრაქტიკის მქონე მოხელე. გემო და სუნი მეტათ სასიამოვნო აქვს.

ვისაც სურს დალიოს ნამდვილი პური კვასი. მოითხოვოს ყოველგან „**ჩვენი გემო**“ და არ აიურიონ ის სხვა ფირმებში. კვასი „**ჩვენი გემო**“ ქიმიურ ლაბორატორიისაგან გასინჯული და მოწონებულია.

მოთხოვეთ პირველად თითოეულ ბოთლზე.

მოთხოვეთ პირველად თითოეულ ბოთლზე.

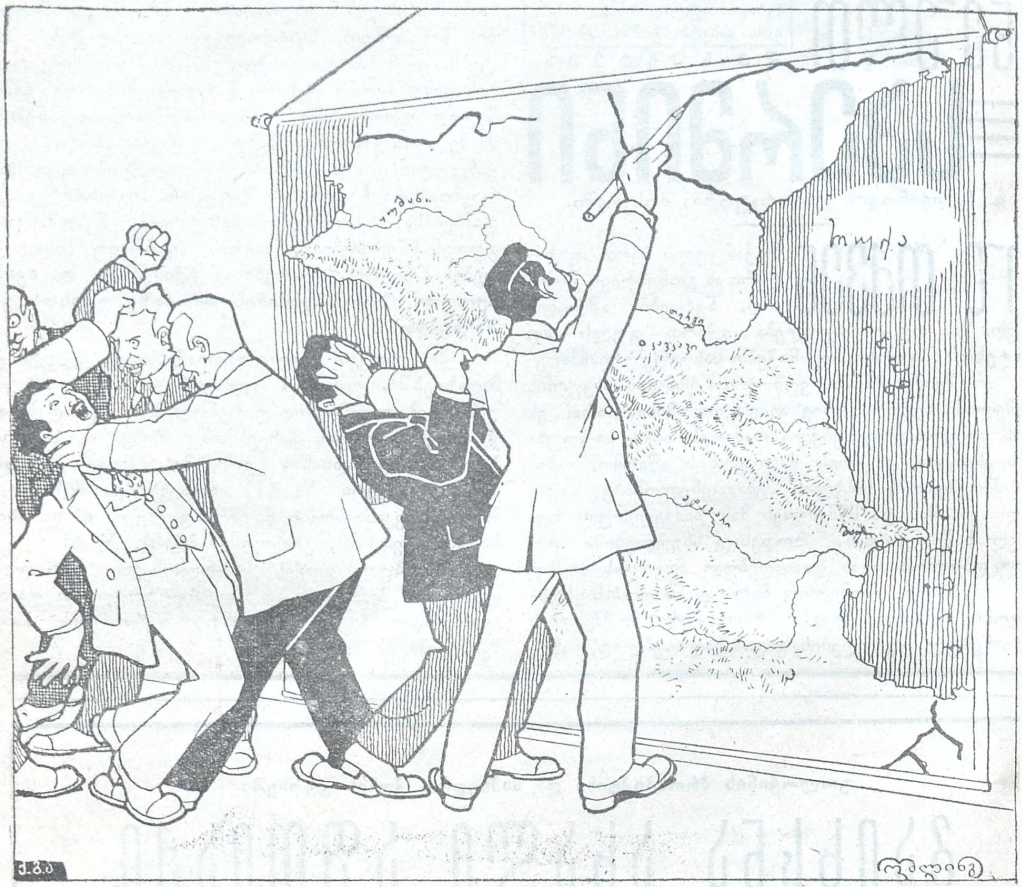

როგორ იბრძვის საქართველო დღეს.

1 მაისიდან ქალაქ თფილისში გაიხსნა ჟურნალ-გაზეთების კანტორა

„განათლება“

ჯერ-ჯერობით აგენტებს გაეგზავნება შემდეგი გაზეთები: „თანამედროვე აზრი“, „ეშმაკის მათრახი“, „თემი“, „თეატრი და ცხოვრება“, ქუთათური „ახალი კვალი“, „კავკაზსკოე სლოვო“, „თბილისის ლისტოკი“, „ორიზონი“, „მშაკი“ და „ხათაბალა“.

აგენტები ვალდებულია მთელი თვით დაკვეთილი გაზეთების ფასი წინდა-წინ გადაიხადონ. წინააღმდეგ შემთხვევაში გაზეთები არ გაეგზავნებათ.

ფული და წერილები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი ადრესით: Тифлисъ, почт.-ящ. № 199, Сильвестру Р. Таварткиладзе.

კანტორის ადრესი: ბარონის ქუჩა, № 15.

ნებადართულია სამხ. ცენზორ. სტამბა ამხ. „შრომა“. რედაქტორ-გამომც. თ. ბოლქვაძე